

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΑΙ Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ*

Εἰς τὰ ἅπαντα τοῦ Κ. Κρυστάλλη ποῦ ἐξεδόθησαν μὲ ἐπιμέλεια τοῦ κ. Χρ. Ἐμμ. Ἀγγελομάτη τὸ 1939 συμπεριλαμβάνεται μεταξύ τῶν πρωτότυπων ποιημάτων του (τόμος Α', σελ. 384) τὸ «Χινοπωριάτικο τραγούδι» μὲ τὴν ὑποσημείωσιν: «Ἀπὸ ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Β. Κρυστάλλη μὲ τὴν προσθήκην πὸς βρίσκεται δημοσιευμένο στὴν ἡμερησίδα «Ἡπειρος τῶν Ἰωαννίνων». Τὸ ποίημα ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΧΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Χινοπωριάτικα βιολιά
μὲ τοὺς λυγμούς τους σκίζουν
τὴν πληγωμένη μου καρδιά
καὶ τίς ἐλπίδες μου κοιμίζουν.

Καὶ στὰ νωθρὰ τὰ δειλινὰ
τοῦ θλιβεροῦ τ' Ἀπρίλη

CHANSON D'AUTOMNE (1866)

Les sanglots longs
Des violons
De l'automne
Blessent mon cœur
D'une langueur
monotone.

Tout suffocant
Et blême, quand
Sonne l'heure,
Je me souviens
Des jours anciens
Et je pleure.

Et je m'en vais
Au vent mauvais
Qui m'emporte
Dedà, delà,
Pareil à la
Feuille morte.

Poèmes Saturniens, Fasquelle, éditeur

Ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν κειμένων ἐξάγεται πὸς τὸ ποίημα τοῦ Κρυστάλλη εἶναι παράφρασις τοῦ *Chanson d'automne* μετὰ ποιητικῶν προσθηκῶν.

Οἱ στίχοι τοῦ Κρυστάλλη βαδίζουν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Βερλαῖν. Ὅταν ὅμως τὸν συναρπάξει ὁ οἶστρος του προσθέτει ὠραιότατα νοήματα πλήρη οὐσίας μεστὰ λυρικότητας. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἐνῶ πρόκειται περὶ «χινοπωριάτικου τραγουδιοῦ» εἰς τὴν β' στροφὴν τοῦ ποιήματος ὁ Κρυστάλλη ἀναμυγνύει ἕνα ἄσχετον «θλιβερὸν Ἀπρίλη» τοῦτο εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ ὀφείλεται ἢ εἰς κακὴν παράφρασιν ἄλλου ἢ εἰς ποιητικὸν οἶστρον.

Θὰ ἠδύνατο νὰ εἶπῃ τις ὅτι ὁ Κρυστάλλη παραφράζων κατὰ πολὺ ὑπερτερεῖ τοῦ πρωτοτύπου.

Ἄλλ' ὁ Κρυστάλλη δὲν ἐγνώριζε Γαλλικά. Τοῦτο τοῦλάχιστον μαρτυρεῖται. (2) Ἕνας φίλος μετέφραξεν χάριν αὐτοῦ.

Εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι αἱ διαφοραὶ αἱ ὁποῖα παρουσιάζονται μεταξύ τῶν δύο ποιημάτων ἢ ὀφείλονται εἰς κακὴν μετάφρασιν τοῦ

Θυμᾶμαι χρόνια μακρινὰ
καὶ τὰ χλωμά μου χεῖλη
ποῦν' διψασμένα γιὰ φιλιά
Χαμένα λόγια ψιθυρίζουνε παλιά.

Κι ὄλο πηγαίνω ποῦ;
Ἐδῶ κι ἐκεῖ παντοῦ
Ὅπου τὰ χρόνια μὲ σκοντοῦν
χωρὶς ἀγάπη καὶ χαρὲς
Χωρὶς πόθο κανένα
καὶ μοιάζουμε οἱ μέρες μου
Μὲ φύλλα μαραμένα.

Τὸ ποίημα αὐτὸ θεωρεῖται μέχρι τῆς σήμερον πρωτότυπον. Μία ἀπλὴ ὅμως σύγκρισις μὲ τὸ γνωστὸν ποίημα τοῦ **Paul Verlaine «Chanson d'automne»** (1866) μᾶς πείθει περὶ τοῦ ἐναντίου. Παραθέτω ἔδῳ τὸ γαλλικὸν πρωτότυπον καὶ τὴν μετάφρασιν ποῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν Γ. Σημηριώτη (1).

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ

Λυγμολαλιά
λὲς τὰ βιολιά
τοῦ φθινοπώρου στέρνουν
καὶ στὴν καρδιά
βαρυθυμὰ
μονότονη μοῦ φέρνουν.

Μ' ὄψη οβυσθῆ
φωνὴ πιχτὴ
Περνοῦν οἱ ὄρες λέω
καὶ πάει ὁ νοῦς
σ' ἄλλοτινοῦς
χρυσοὺς καιροὺς καὶ κλαῖω.

Καὶ προχωρῶ
μὲ σπρώχνει ὄχρῳ
τ' ἀγέρι τ' ὀργισμένο
ἔδῳ κι ἐκεῖ
μέσ' στὴ σιγὴ
σάν φύλλο μαραμένο.

μετ. Γ. Σημηριώτης

φίλου τοῦ ποιητοῦ ἢ ὅτι ἡ ποιητικὴ φύσις τοῦ Κρυστάλλη ἐπέφερεν μεταβολὰς καὶ προσθήκας.

Σημειωτέον ὅτι ποιήματα τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ ποιητοῦ κυρίως ὄχι βουκολικοῦ χαρακτήρος παρουσιάζουν ἐπίδρασιν τῆς γαλλικῆς ποιήσεως.

Ὅφειλω προσέτι νὰ παρατηρήσω καὶ τὰ ἑξῆς: Ἡ γνώμη ὅτι ὁ Κρυστάλλη δὲν εἶχεν ἱκανὴν μόρφωσιν πρέπει νὰ ἐγκαταληφθῆ. Ἐκτὸς ὀρισμένων γεγονότων (μαρτυρία τοῦ ἴδιου ὅτι κατὰ τὰς νύκτας μελετᾷ ἐπίσης ἢ ἀνάληψις ὑψηλείας εἰς τὴν Ἑβδομάδα κ. ἄ.) ἀπλὴ ἀνίγνωσις τοῦ ἔργου του πείθει ὅτι τεχνηέντως ὑπὸ τὴν αὐθόρμητον καὶ ἀπλὴν μίμησιν τῆς δημώδους ποιήσεως κρύπτεται πολλάκις συνειδητὴ ἀνάπλασις στοιχείων τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη ὁ κοινὸς ποιητικὸς νοῦς.

ΝΙΚ. ΠΑΝΤ. ΜΠΟΧΛΟΓΥΡΟΣ

(1) Γαλλικὴ ἀνθολογία' μεταφράσεις Γ. Σημηριώτη, Ἀθῆνα 1931, σελ. 58.

(2) Τοῦτο βεβαίως δὲν ἐμποδίζει τὸν ποιητὴν νὰ γνωρίζῃ ὀρισμένα ἀντιπροσωπευτικὰ ποιήματα καὶ ἔργα λογοτεχνικῶν σχολῶν ἐκ μετάφρασεως (πρβλ. καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, τὴν λογοτεχνικὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου κλπ.).

* Ἡ παρούσα ἀνακοίνωσις ἀποτελεῖ μικρὸν μέρος γενικωτέρας μελέτης ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ.